

	ЛОБІЮВАННЯ ТА АДВОКАЦІЯ В ПОЛІТИЧНИХ ПРОЦЕСАХ (обов'язковий компонент)
	Ступінь вищої освіти – другий (магістерський) Освітньо-професійна програма: 052 «Політологія» Курс навчання: 1, семестр 2 Кількість кредитів: 3, 90 годин Мова викладання: українська Дні, час, місце: Французький б-р, 24/26, за розкладом Консультації: Французький б-р, 24/26, к. 35, щотижнево за розкладом

СИЛАБУС

Викладач	Узун Юлія Вадимівна - д. політ. н., професор кафедри політології
E-mail	uv_uzun@onu.edu.ua
Комунікація	через вказаний e-mail та очні зустрічі на консультаціях

АНОТАЦІЯ

Мета: опанування здобувачами вищої освіти науково-історичних, теоретико-методологічних засад дослідження феномену лобізму, набуття знань про практичні аспекти лобіювання і адвокації, формування вмінь і навичок аналізу та впровадження лобістських стратегій у політичних процесах, а також розуміння регуляторних режимів та етичних стандартів у сфері лобізму.
Завданнями дисципліни є ознайомити студентів з основними концепціями та теоріями лобіювання, адвокації та представництва в політичній науці; дослідити історичний розвиток та еволюцію лобістських практик у контексті демократичних процесів; на основі теорій, що існують в політичних науках проаналізувати вплив політичної поведінки груп суспільних інтересів на логіку колективних дій; проаналізувати різні види лобіювання (інсайдерське та аутсайдерське) та їх застосування в політичних процесах; розглянути стратегії та техніки втручання лобістів у політичну діяльність; дослідити процеси професіоналізації лобістської діяльності та формування стандартів регулювання; проаналізувати практики комунікаційного менеджменту та управління конфліктом інтересів на державній службі; проаналізувати вплив політичних інституцій на формування лобістської еліти та зміну репутаційного статусу лобіювання; розглянути моделі регулювання лобізму та їх ефективність у запобіганні корупційним практикам; дослідити міжнародні стандарти та рекомендації щодо прозорості та доброчесності у лобіюванні; провести порівняльний аналіз регуляторних моделей лобізму в різних країнах; ознайомитися зі стандартами корпоративної етики та етики урядування в європейських країнах та США; проаналізувати транснаціональний лобізм та його вплив на зовнішню політику; розглянути законодавчі акти, що регулюють діяльність іноземних агентів, та їх застосування у міжнародних відносинах; дослідити систему представництва організованих інтересів та регуляторний режим лобіювання в Україні; проаналізувати історичний розвиток законотворчої діяльності у сфері лобізму та сучасні підходи до його регулювання.
Пререквізити: Політична психологія (OK3); Спіч-Райтінг (OK7); Технології електорального менеджменту та маркетингу (OK10);
Постреквізити: Політологічна практика (OK16).
У результаті вивчення навчальної дисципліни здобувач вищої освіти повинен знати: основні концепції та теорії лобіювання, адвокації та представництва в політичній науці, включаючи теорії політичного інтересу, політичного плюралізму, загальної теорії груп, плюралістичної теорії розвитку впливових груп, теорії зацікавлених

груп та теорії суспільного вибору, а також як ці теорії пояснюють функціонування лобізму та його роль у політичних процесах; історичний розвиток лобістських практик у контексті демократичних процесів і як політичні та соціальні зміни вплинули на сучасні лобістські практики; механізм впливу політичної поведінки груп суспільних інтересів на логіку колективних дій, включаючи аналіз мотивів, стратегій та тактик цих груп; види лобіювання (інсайдерське та аутсайдерське), стратегії та техніки втручання лобістів у політичну діяльність, а також як лобісти планують і реалізують свої кампанії та взаємодіють з політичними акторами та інституціями; історію професіоналізації лобістської діяльності, формування стандартів і етичних норм, а також їх регулювання на національному та міжнародному рівнях; практики комунікаційного менеджменту та управління конфліктом інтересів на державній службі, а також вплив політичних інституцій на формування лобістської еліти та зміну репутаційного статусу лобіювання; моделі регулювання лобізму і їх ефективність у запобіганні корупційним практикам, міжнародні стандарти та рекомендації щодо прозорості та доброчесності (включаючи рекомендації ОЕСР і GRECO), а також критерії порівняльного аналізу регуляторних моделей у США, Канаді та європейських країнах; стандарти корпоративної етики та етики урядування; суть феномену транснаціонального лобізму та його вплив на зовнішню політику, а також законодавчі акти, що регулюють діяльність іноземних агентів у міжнародних відносинах.

Вміти: оцінювати та аналізувати основні теоретичні підходи до вивчення лобізму та адвокації; застосовувати знання про лобістські стратегії та техніки у практичних ситуаціях; орієнтуватися у різних моделях регулювання лобізму та адвокації на національному та міжнародному рівнях; критично аналізувати регуляторні режими та стандарти доброчесності у лобістській діяльності; професійно здійснювати лобістську та адвокаційну діяльність, дотримуючись етичних стандартів та принципів прозорості

Володіти: аналітичними (здійснювати аналіз ситуації та процесів прийняття рішень в державних та місцевих органах влади та управління, аналізувати нормативно-правові акти), організаційними (вміння планувати та організовувати діяльність з управління проектами в сфері державного управління та місцевого самоврядування), комунікативними навичками, необхідними для роботи в публічно-правовій сфері відносин, орієнтованій на ефективну взаємодію з інституціями державного управління та місцевого самоврядування.

ОПИС ДИСЦИПЛІНИ

Курс буде викладений у формі лекцій (16 год.) та практичних (14 год.), організації самостійної роботи студентів (60 год.)

Зміст навчальної дисципліни

Тема	Результати навчання	Форми робіт
ЗМІСТОВНИЙ МОДУЛЬ 1 ТЕОРЕТИЧНІ ТА ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ ЛОБІЗМУ І АДВОКАЦІЇ В ПОЛІТИЧНИХ ПРОЦЕСАХ		
1. Лобіювання, адвокація, представництво та лобізм в політичних процесах: історико-теоретичні та методологічні засади аналізу.	Концептуалізація та інтерпретація понять «лобіювання», «адвокація», «представництво» та «лобізм» в політичній науці. Лобізм та лобіювання в контексті демократичного транзиту. Організовані інтереси та держава. Методологічні основи дослідження лобізму. Формування теорії «політичного лобізму» як «теорії раціональної дії» через новітні тлумачення теорій «політичного інтересу», «політичного плюралізму», «загальної теорії груп», «плюралістичної теорії розвитку впливових груп», «теорії зацікавлених груп», «теорії суспільного вибору» та інших.	Обговорення, індивідуальні науково-дослідні завдання (ІНДЗ), презентації, самостійна робота, презентації

2. Феномен та індустрія лобізму	Політичні поведінка груп суспільних інтересів. Логіка колективних дій. Інсайдерське та аутсайдерське лобіювання. Лобіювання в невизначеному діловому та регуляторному середовищі. Анатомія «глибинної держави». Таргетування в політичних мережах та моделі мобілізації груп інтересів до процесу формування національної політики. Низовий лобізм. Астротурфінг. Лобістські стратегії та техніки втручання. Кого Ви знаєте проти того, що ви знаєте. Корпоративний лобізм. Становлення лобізму як феномену системних політико-економічних відносин Лобізм як макрополітичне явище.	Обговорення, ІНДЗ завдання, презентації
3. Інституціоналізація лобізму. Становлення стандартів та практик регулювання в умовах конфліктів демократичного представництва.	Прихований вплив та привілейований доступ. Стратегічні диверсії в політичній комунікації. Управління конфліктом інтересів на державній службі. Комунікаційний менеджмент та адвокація: професія та мистецтво «ідеального лобіста». Професіоналізація лобістської діяльності. Політичні інституції: вплив на формування професійної лобістської еліти. Зміна репутаційного статусу лобіювання. Екологія представництва інтересів. Лобістські спільноти та їх практики. Історичний процес формування принципів доброчесності та прозорості у лобіюванні. Лобізм як «представництво інтересів». Адвокація в політичних процесах. Парламентський та урядовий лобізм.	Обговорення, ІНДЗ завдання, презентації
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2. РЕГУЛЯТОРНІ МОДЕЛІ ТА МІЖНАРОДНІ СТАНДАРТИ ЛОБІЗМУ		
4. Регуляторні режими лобістських практик.	Системи управління доброчесністю та регулювання лобіювання. Порівняльний аналіз регуляторних моделей. Стандарти вимірювання (індексації) ефективності лобістського регулювання. Режими високої, помірної та низької надійності в регулюванні лобіювання та запобіганні неправомірному вирішенню конфліктів інтересів. Індекс сприйняття корупції. Глобальний барометр корупції. Діяльність Групи держав проти корупції (GRECO, Group of States against Corruption). Рекомендації Організації Економічного співробітництва та розвитку (OECD) щодо принципів прозорості лобіюванні. Рекомендації ОЕСР щодо постдержавного працевлаштування та контролю за процесами «обертових дверей». Впровадження принципів ОЕСР щодо прозорості та доброчесності.	Обговорення, ІНДЗ завдання, презентації
5. Моделі регулювання лобіювання.	Основні моделі регулювання лобізму. Порівняльний аналіз регуляторних реформ. Системи високої надійності управління ризиками в регулюванні лобіювання: управління доброчесністю в США та Канаді. Системи помірної та низької надійності регулювання лобізму в Європі. Стандарти Ради Європи щодо корпоративної етики, етики урядування та парламентської діяльності. Трансформація демократичного балансу між державою, ринком та суспільством в Європі. Європейські ініціативи щодо стандарту прозорості урядування. Лобіювання та лобізм	Обговорення, ІНДЗ завдання, презентації

	в ЄС: становлення правил та протоколу регулювання. Кодекси етики, реєстри прозорості, міжвідомчі угоди інституцій ЄС щодо регулювання практик лобіювання.	
6. Феномен лобізму в міжнародних відносинах.	Зовнішня політика та транснаціональний лобізм. Корпоративний транснаціональний лобізм. Феномен етнічного транснаціонального лобізму. Закон про реєстрацію іноземних агентів (FARA, 1938) в США: контроль політичної діяльності іноземців у США. Лобізм як транснаціональна діяльність в умовах глобалізації: стратегія та тактики втручання. Глобальні ініціативи з фіскальної прозорості. Антикорупційні тенденції: передовий досвід в США та Європі.	Обговорення, ІНДЗ завдання, презентації
7. Регулювання лобізму в Україні.	Організовані інтереси та система їх представництва в Україні. Законотворча діяльність щодо впровадження міжнародних стандартів та практик доброчесності та прозорості урядування. Режим регулювання лобіювання в Україні.	Обговорення, ІНДЗ завдання, презентації

ОСНОВНА ЛІТЕРАТУРА

- Багацький В.В., Мацкевич Р. М. Політико-правові засади формування інституту лобізму в Україні. Одеса: Фенікс, 2013. 168 с.
- Базілевич Д., Нестерович В., Федоренко В. Становлення інституту лобіювання в Україні: основні принципи та підходи. *Інститут лобіювання в Україні та за кордоном: походження, проблеми, перспективи розвитку. Науково-інформаційне видання*; Інститут професійного лобіювання та адвокати. – К.: ФОП Москаленко, 2015. 111 с.
- Годний С. П. Інститут лобізму в політиці як чинник демократизації українського суспільства : дис... к. політ. наук / Інститут держави і права ім. В. М. Корецького. Київ, 2019. 220 с.
- Гросфельд О. В. Становлення лобізму в сучасній Україні : дис. ... канд. політ. наук: спец. 23.00.02. Сімферополь, 2019. 209 с.
- Законодавче регулювання лобістської діяльності (досвід країн ЄС та США): *Інформаційна довідка* А. Паршикова. URL: <http://euinfocenter.rada.gov.ua/uploads/documents/28920.pdf>
- Лубінець Д. В. Лобізм у політичній системі: закордонний досвід для України: дис. ... на здобуття ступеню доктора філософії: спец 052 Політологія. Маріупольський державний університет. Маріуполь, 2020. URL: https://mdu.in.ua/Nauch/spetsrada/DOCTOR/disertacija_lubinec.pdf
- Мацкевич Р. М. *Політико-правові засади формування інституту лобізму в Україні* : дис... канд. політ. наук: спец. 23.00.02. Одеса, 2008. 193 с.
- Самохвалов В. П. *Теоретико-правові проблеми лобізму*: навч. посіб. К., 2011. 95 с.
- Стельмах А. В. Розвиток інституту лобізму в системі забезпечення державної безпеки України. : дис-я... к. н. з держ. управління : 25.00.05. Харків, 2021. 213 с.
- Узун Ю.В. Індустрія лобіювання: перспективи порівняльних досліджень. *Вісник Донецького національного університету імені Василя Стуса Серія «Політичні науки»*. 2023. №8. С. 9-22.
- McGrath C. Lester Milbrath's The Washington Lobbyists, 50 Years On: An Enduring Legacy. *SAGE Journals*. 2017. Vol. 16, Is. 3. DOI: <https://doi.org/10.1177/1478929917699415>
- Chari R., Hogan J., Murphy G., Crepaz M. *Regulating lobbying: A global comparison*. Manchester: Manchester University Press. 2019. 256 p.
- Drutman, L. *The Business of America Is Lobbying: How Corporations Became Politicized and Politics Became More Corporate*. New York: Oxford University Press, 2015. 288 p.
- Dür A., Mateo G. *Insiders Versus Outsiders: Interest Group Politics in Multilevel Europe*. Oxford: Oxford University Press. 2016. 270 p.
- Jeffrey M. *The Interest Group Society*. Wilcox, Clyde: Routledge. 2018. 268 p.

16. Greenwood J. *Interest Representation in the European Union*. N.-Y.: Palgrave Macmillan. 2017. 269 p.
17. Groll T., Prummer A. *Whom to Lobby? Targeting in Political Networks*. Cambridge-INET Institute, University of Cambridge, Cambridge, UK. 2015. 49 p.
18. Grossmann M. *The not-so-special interests : interest groups, public representation, and American governance*. Stanford, California : Stanford University Press, 2012. 236 p.
19. Rosenthal A. *The Third House: Lobbyists and Lobbying in the States*. Washiton: CQ Press. 2011. 229 p.
20. Holyoke T. *Competitive Interests: Competition and Compromise in American Interest Group Politics*. Washington, DC: Georgetown University Press. 2011. 208 p.
21. Horowitz D., Laksi J. *The new Leviathan : how the left-wing money-machine shapes American politics and threatens America's future*. New York : Crown Forum, 2012. 309 p.
22. Joos K. Convincing Political Stakeholders - Successful Lobbying Through Process Competence in the Complex Decision-Making System of the European Union, Wiley VCH. 2016. 526 p.
23. Joos K. *Lobbying in the New Europe.*, Weinheim: WILEY-VCH Verlag, GmbH & Co. KGaA, 2011. URL: https://application.wiley-vch.de/books/sample/3527505970_c01.pdf
24. Strickland J. *Multi-Client Lobbying in the American States : a dissertation ...of Doctor of Philosophy*, 2019. URL: https://deepblue.lib.umich.edu/bitstream/handle/2027.42/150049/strickl_1.pdf?sequence=1
25. Strickland J. *K Street on Main? How Political Institutions Cultivate a Professional Lobbying Elite*. 2021. URL: https://www.researchgate.net/publication/313903307_K_Street_on_Main_How_Political_Institutions_Cultivate_a_Professional_Lobbying_Elite
26. Van Schendelen R. *The Art of Lobbying the EU: More Machiavelli in Brussels*. Amsterdam University Press, March 11, 2013. 388 p.

ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ

- CoE. CDL-AD(2013)011-e Report on the Role of Extra-Institutional Actors in the Democratic System (Lobbying) Adopted by the Venice Commission at its 94th Plenary Session (Venice, 8-9 March 2013). URL: [https://www.venice.coe.int/webforms/documents/?pdf=CDL-AD\(2013\)011-e](https://www.venice.coe.int/webforms/documents/?pdf=CDL-AD(2013)011-e)
- CoE. GRECO. Corruption Prevention: Members Of Parliament, Judges and Prosecutors. Conclusions and Trends. GRECO. 2017. 40 p. URL: <https://rm.coe.int/corruption-prevention-members-of-parliament-judges-and-prosecutors-con/16807638e7>
- CoE. GRECO. 21st General Activity Report (2020) of the Group of States against Corruption (GRECO) 2021. 53 p. URL: <https://rm.coe.int/21st-general-activity-report-greco-2020/1680a2173c>
- CPI 2020: Western Europe & European Union. *Transparency International*. 2021. URL: <https://www.transparency.org/en/news/cpi-2020-western-europe-eu>
- CPI. Corruption Perceptions Index. *Transparency International*. 2022. URL: <https://www.transparency.org/en/cpi/2022>
- EU. Code of Conduct annexed to the Interinstitutional Agreement. 2023. URL: https://ec.europa.eu/transparencyregister/public/staticPage/displayStaticPage.do?locale=en&reference=CODE_OF_CONDUCT
- EU. Interinstitutional Agreement of 20 May 2021 between the European Parliament, the Council of the European Union and the European Commission on a mandatory transparency register. 2021. URL: <https://eur-lex.europa.eu/EN/legal-content/summary/lobbying-regulation-the-eu-mandatory-transparency-register.html> (дата звернення 27.03.2022).
- EU. Lobbying in the European Union: Current Rules And Practices. URL: [https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/etudes/join/2003/329438/DG-4-AFCO_ET\(2003\)329438_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/etudes/join/2003/329438/DG-4-AFCO_ET(2003)329438_EN.pdf)
- EurActiv. URL: www.euractiv.com/Article?tcaturi¼tcm:29-136454-16&type¼News
- Global Corruption Barometer. 2023. URL: <https://www.transparency.org/en/gcb>
- Influence Map. Corporate lobbying: how companies really impact progress on climate, 2020. URL: <https://influencemap.org/climate-lobbying>

- Lobbying Disclosure Act Guidance.* 2021.
URL: https://lobbyingdisclosure.house.gov/amended_lda_guide.html
- Lobbying in Europe: Hidden Influence, Privileged Access.* Report of the Transparency International. 2015. 68 p. URL: <https://www.transparency.org/en/publications/lobbying-in-europe>
- Lobbying Regulations and Civil Society Organisations. *Transparency international. The Anti-Corruption Knowledge Hub.* October 18, 2023. URL: <https://knowledgehub.transparency.org/helpdesk/lobbying-regulations-and-civil-society-organisations>
- OECD. *Lobbying in the 21st Century. Transparency, Integrity and Access.* 2021. URL: <https://www.oecd-ilibrary.org/sites/c6d8eff8-en/index.html?itemId=/content/publication/c6d8eff8-en>
- OECD. *Lobbying.* 2022. URL: <https://www.oecd.org/corruption/ethics/lobbying/>
- OECD. *Recommendation of the Council on Principles for Transparency and Integrity in Lobbying.* OECD/LEGAL/0379. Paris: OECD Publishing, 2023. 11 p.
- PACE. *Lobbying in a democratic society / European Code of Good Conduct on Lobbying / Recommendation PACE Assembly debate on 26 April 2010*
- The European Transparency Initiative and ALTER-EU URL: <https://www.alter-eu.org/about/coalition>
- The Global Initiative for Fiscal Transparency (GIFT). URL: <https://fiscaltransparency.net/about/>
- The Group of States against Corruption (GRECO). URL: <https://www.coe.int/en/web/greco/about-greco/what-is-greco>
- Transparency International. *The Anti-Corruption Knowledge Hub.* URL: <https://knowledgehub.transparency.org/>
- Transparency of Lobbying in Member States. Comparative Analysis. Brussels: EU. 2019. 47 p. URL: <https://www.europarl.europa.eu/EPRS/Lobbying-transparency-comparative-analysis.pdf>

ОЦІНЮВАННЯ

Форма підсумкового контролю – залік

Проведення контролю результатів навчання здобувачів відбувається відповідно до Положення про організацію і проведення контролю результатів навчання здобувачів вищої освіти Одеського національного університету імені І.І. Мечникова URL: https://onu.edu.ua/pub/bank/userfiles/files/documents/polozennya/poloz-org-kontrol_2022.pdf

ПОЛІТИКА КУРСУ

Політика щодо дедлайнів та перескладання: Роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку (-10%). Перескладання відбувається із дозволу деканату за наявності поважних причин.

Політика щодо академічної доброчесності: регламентується Кодексом академічної доброчесності учасників освітнього процесу Одеського національного університету імені І.І. Мечникова, Положенням про запобігання та виявлення академічного плагіату у освітній та науково-дослідній роботі учасників освітнього процесу та науковців Одеського національного університету імені І.І. Мечникова (<http://onu.edu.ua/uk/geninfo/official-documents>).

Політика щодо відвідування: Відвідування занять є обов'язковим. В окремих випадках навчання може відбуватись он-лайн з використанням дистанційних технологій. Порядок та умови такого навчання регламентуються Положенням про організацію освітнього процесу в ОНУ (<http://onu.edu.ua/uk/geninfo/official-documents>). У випадку відсутності здобувача на лекції або практичному занятті він зобов'язаний відпрацювати пропущене заняття через опитування в поза аудиторний час (час консультацій викладача). Невідпрацьовані заняття вважаються незданими і за них не нараховується оцінка в балах. У підсумку, оцінені за 100-бальною системою, знання здобувача відображаються у заліково-екзаменаційній відомості та заліковій книжці.